

‘Bezuinig niet op kunst, verdomme!’

Een paar dagen geleden was ik op een feestje. Het werd gegeven ter ere van de pensionering van Rob Couzy, ambtenaar cultuur bij de gemeente Amsterdam en steun en toeverlaat, niet alleen van ons, maar van vele kunstenaars in de stad. Het werd dan ook gegeven in de schouwburg. Ik ging er heen samen met Erica van Eeghen, zakelijk leiding van Huis aan de Amstel, en ik moet eerlijk toegeven: niet alleen om afscheid van hem te nemen.

Enkele dagen eerder hadden wij in het Huis aan de Amstel bezoek gehad van een andere ambtenaar, die zijn enorme waardering uitsprak voor de kwaliteit en het grote bereik van onze projecten voor de Amsterdamse basisschoolleerlingen, en er in praktisch dezelfde zin aan toevoegde, dat hij een slechte boodschap had: het geld waarmee deze projecten altijd gefinancierd werden was er niet meer, nou ja het was er nog wel, maar het was onmogelijk om het aan ons te geven, omdat, nou ja, omdat het waarschijnlijk voor iets anders moest worden gebruikt, maar wat dat wist hij niet precies. Nu is het een goed gebruik om de boodschapper van slecht nieuws ongedeed te laten, en wij zijn beschaafde mensen en er zijn altijd nog barricades waar je op kan klimmen, politieke partijen, spreektijd en telefoons.

Bij het binnenkomen van de schouwburg viel mijn oog op een in marmer gehouwen tekst, die ik nog nooit had gezien, niettegenstaande het aantal jaren dat ik daar al kom. Hij was daar geplaatst namens het kunstenaarsverzet ter ere van de heropening van de schouwburg op 8 mei 1945.

Het eerste deel van de tekst heeft alles te maken met de donkere jaren die er aan vooraf waren gegaan.

DAAR SCHEURDE 'T ZWART GORDIJN; DE MUZE LANG BELEDIGD
TRAD OP BEVRIJD TONEEL EN WEES ONS PLICHT EN SCHULD

Plicht en schuld, van die grote woorden, strenge woorden ook, plicht en schuld en dat je daar dan ook nog op gewezen moet worden, en dat door toneel, bevrijd toneel. De tekst gaat verder met:

GIJ KUNSTENAARS WINT UW VOLK WAAR GIJ ZIJN RECHT VERDEDIGD (sic, nvdr)
GIJ VOLK HEBT KUNSTENAARS WAAR GIJ GEEN KETENS DULD (sic, nvdr).

Waarom zag ik die tekst opeens?

GIJ KUNSTENAARS WINT UW VOLK WAAR GIJ ZIJN RECHT VERDEDIGD
GIJ VOLK HEBT KUNSTENAARS WAAR GIJ GEEN KETENS DULD.

En waarom gingen deze woorden zo rechtstreeks naar mijn hart? Waarom raakte het me? Het moest vast komen door de bizarre situatie met

dat feestje, of was het de heftige dialoog die ik de laatste maanden met mezelf voer en die me regelmatig uit mijn slaap houdt?

Ik heb altijd gehouden van de onzekerheid die bij dit vak hoort, dat gevecht met jezelf, dat vol passie en vaak onbeholpen roepen: Hallo, ik weet het ook niet hoor, maar ik ben er en ik heb iets te zeggen, wil er iemand luisteren. Dat vallen en opstaan, dat ik zoveel jonge mensen met onzekere zekerheid zie doen en waarmee ze hun stem laten horen.

Tegelijk heb ik er ook naar verlangd dat die onzekerheid in vrijheid zou veranderen. Onbekommerdheid en rust om te maken wat je maakt. Kostbare momenten.

Hoe ouder ik word, des te minder ik weet. Hoe minder ik ook wil weten misschien. Ik zou eigenlijk mijn mond willen houden. Wat natuurlijk in tegenspraak is met het houden van een jeugdtheaterlezing. Toen ik jong was, wilde ik over oceanen springen, nu merk ik dat het net zo ver is om over mijn eigen schaduw heen te springen. En net zo interessant. Vroeger gaf het verlangen om die ene voorstelling te maken, waarin alles gezegd wordt, richting en vaart aan mijn sprong. Die poging om ergens naar toe te springen, om aan te komen, lijkt opeens minder belangrijk. Nu hang ik midden in de sprong in de lucht en vraag me af wat ik zie en waar ik eigenlijk heenga.

Ik sta nog steeds in de schouwburg. Wat heb ik dan met die woorden?

GIJ KUNSTENAARS WINT UW VOLK WAAR GIJ ZIJN RECHT VERDEDIGD.

Als ik terugkijk denk ik dat veel van mijn werk de rechten van kinderen heeft proberen te verdedigen. Ik moet er bij zeggen dat het niet bewust is gebeurd, of dat het de bedoeling was. Het was noodzakelijk om te maken wat ik heb gemaakt. Ik was boos en vol liefde. Ik heb in het donker van het theater proberen te spreken over de aspecten van het kinderleven die volwassenen niet altijd leuk vinden om te horen. Dat je niet altijd gelukkig bent bijvoorbeeld, dat je veel meer ziet dan volwassenen denken, dat ouders voor kinderen zorgen, maar kinderen ook voor hun ouders. Ik heb geprobeerd iets van het zwijgen dat ik ken uit mijn eigen jeugd, maar dat ik ook om me heen zie, te doorbreken. Te zeggen dat het heerlijk is om gelukkig te zijn, maar geen verplichting. En ik heb ook geprobeerd om plezier te maken, niets op te dringen, ruimte te laten, omdat het kind in mij koppig is en al snel roept: Zelf doen!

Er is een Perzisch sprookje dat heet: *De sleutel in het donker*. Het gaat over een man, Moella Nasroedin, die op handen en voeten over de grond rondkruipt, pal onder een lantaarn. Geen houding voor een gelovige man en zeker niet om twee uur 's nachts. 'Moella, wat doe je